

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)

географічний

(назва інституту / факультету)

Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії

(назва кафедри)

Директор / декан

Мирослав ЗАЯЧУК

“ 01 ” 09 20 року

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

Загальне землезнавство

(назва навчальної дисципліни)

обов'язкова

(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-професійна програма ОП «Географія»

(назва програми)

Спеціальність 106 Географія

(вказати: код, назва)

Галузь знань 10 Природничі науки

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший бакалаврський

(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

географічний

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Чернівці 2021 рік

Робоча програма навчальної дисципліни Загальне землезнавство
складена (назва навчальної дисципліни)
відповідно до освітньо-професійної програми Географія, 106 Географія,
10 Природничі науки, 21 грудня 2020 р.
(назва освітньо-професійної програми, код та назва спеціальності, галузь знань: шифр та назва; дата останнього затвердження або внесення змін)

Розробники: Холявчук Д.І., доцент, к. геогр.н.,
(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

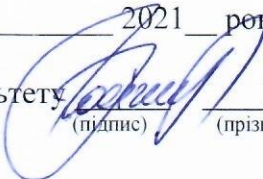
Затверджено на засіданні кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії

Протокол № 1 від "25" серпня 2021 року

Завідувач кафедри Рідуш Б. Т.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено методичною радою інституту / факультету

Протокол № 2 від "1" вересня 2021 року

Голова методичної ради інституту / факультету Пасічник М.Д.
(підпис) (прізвище та ініціали)

© Холявчук, 2021 рік

1. Мета навчальної дисципліни.

Метою викладання загального землезнавства є дослідження природних закономірностей виникнення, розвитку та функціонування географічної оболонки Землі та з'ясування ролі у цих процесах людини.

3. Завдання

1) сформувати у студентів чіткі поняття і уявлення про сучасну систему географічних наук; історію розвитку фізичної географії та загальнопланетарні властивості Землі, основні закономірності існування та розвитку географічної оболонки Землі, її динаміки, компонентів, історії розвитку.

2) навчити студентів пояснювати процеси та явища в географічній оболонці; чинники, що визначають на просторову диференціацію ГО; антропогенний вплив на довкілля;

3) навчити студентів синтезувати та аналізувати географічну інформацію з різноманітних джерел, зчитувати інформацію, відображену на картах світу, півкуль (гіпсометричний, тектонічний, геологічний, кліматичний, ґрунтів, рослинності, природних поясів і зон та ін.), аналізувати картографічні та статистичні матеріали, будувати фізико-географічні профілі, таблиці, графіки, картосхеми для виявлення загальногеографічних закономірностей;

4) навчити застосовувати знання загальних закономірностей Землі при вивченні компонентних дисциплін, географії материків, океанів, країн.

Пререквізити. Немає.

2. Результати навчання

Загальні компетентності: 1) здатність розуміти предметну область та професійну діяльність з огляду на завдання та практичне значення землезнавства і наук про Землю; 2) здатність працювати в команді презентуючи спільні пошукові роботи, під час дискусії, 3) здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел формуючи джерельну базу землезнавчих знань та окремих лабораторних робіт і завдань, 4) здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, пов'язаними із постійним прогресом наук про Землю.

Спеціальні (фахові) компетентності: 1) здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії розвитку і складу географічної оболонки; 2) здатність застосовувати базові знання природничих і суспільних наук та інформаційних технологій при вивченні географічної оболонки і її складових, 3) здатність аналізувати склад і будову сфер географічної оболонки (відповідно до спеціалізації) на глобальному рівні; 4) здатність доцільно і критично використовувати географічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення явищ і процесів на глобальному рівні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

1) визначати сучасну систему географічних наук; історію розвитку фізичної географії та загальнопланетарні властивості Землі;

2) основні закономірності процесів та явищ в географічній оболонці; чинники, що визначають на просторову диференціацію ГО; антропогенний вплив на довкілля.

вміти:

3) синтезувати та аналізувати географічну інформацію з різноманітних джерел.

4) зчитувати інформацію, відображену на картах світу, півкуль (гіпсометричний, тектонічний, геологічний, кліматичний, ґрунтів, рослинності, природних поясів і зон та ін.),

5) будувати фізико-географічні профілі, таблиці, графіки, картосхеми для виявлення загальногеографічних закономірностей;

6) застосовувати знання загальних закономірностей Землі при вивченні компонентних дисциплін, географії материків, океанів, країн.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОП «ГЕОГРАФІЯ»:

ПРН1. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук на основі результатів вивчення дисципліни 1), 2), 6).

ПРН2. Знати і розуміти основні види географічної діяльності, їх поділ на основі результатів вивчення дисципліни 1), 2), 6).

ПРН3. Пояснювати особливості організації географічного простору на основі результатів вивчення дисципліни 1), 2), 6).

ПРН5. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області географічних наук 3), 4), 5), 6).

ПРН 7. Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад географічної оболонки та її складових на основі результатів вивчення дисципліни на основі результатів вивчення дисципліни 1), 2), 6).

ПРН8. Застосовувати моделі, методи фізики, хімії, геології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні природних та суспільних процесів формування і розвитку геосфер на основі результатів вивчення дисципліни 3), 4), 5), 6).

ПРН9. Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах на основі результатів вивчення дисципліни 1), 2), 6).

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни <u>Загальне землезнавство</u>												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин					Вид підсумкового контролю	
			кредитів	годин	Змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота		індивідуальні завдання
Денна	2	3	5	150	3	30			45	75		Іспит
Заочна	2	3	5	150	3	8			6	136		іспит

3.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	усьог 0	у тому числі					усьог 0	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Вступ. Основні умови та фактори існування та розвитку географічної оболонки												
Тема 1. Система географічних наук. Об'єкт, предмет та методи дослідження.	13	2		4		7	0	0					0
Тема 2. Історія розвитку та методологічні засади загального	13	2		4		7	0	0		0			0

землезнавства.												
Тема 3. Астрономічні умови розвитку Землі та географічної оболонки	13	2		4		7	0	0				0
Тема 4. Рухи Землі у Всесвіті	15	4		4		7	0			0		0
Тема 5. Геофізичні умови розвитку ГО та енергетика Землі	15	4		4		7	0					0
Разом за змістовим модулем 1	69	14	0	20	0	35	0	0		0		0
Змістовий модуль 2. Еволюція, структура та динаміка Землі та ГО												
Тема 6. Еволюція Землі та її ГО	14	4		4		6	0	0		0		0
Тема 7. Загальні риси структури ГО. Геосфери	14	4		4		6	0	0		0		0
Тема 8. Основні ендегенні та екзогенні процеси	13	2		4		7	0	1				0
Тема 9. Кругооберти Землі	13	2		4		7	0					0
Тема 10. Ландшафтна сфера Землі	13	2		4		7	0	0				0
Тема 11. Динаміка ГО та роль у ній людини	14	2		5		7	0	0				0
Разом за змістовим модулем 2	81	16	0	25	0	40	0	0		0		0
Усього годин	150	30		45		75	0	0		0		0

3.3. Теми (ключові питання) семінарських занять

Не передбачено

3.4. Теми (ключові завдання) практичних занять

Не передбачено

3.5. Теми (ключові завдання) лабораторних занять

№	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
1	Історія розвитку знань про Землю.	3	3
2	Астрономічні умови розвитку Землі та географічної оболонки	3	3
3	Фізико-географічні об'єкти Європи. Онлайн-карти номенклатури	2	2
4	Будова і розміри Землі	3	3

5	Фізико-географічні об'єкти Азії. Онлайн-карти номенклатури	4	4
6	Річне обертання Землі та його наслідки.	2	2
7	Фізико-географічні об'єкти Африки. Онлайн-карти номенклатури	2	2
8	Фізико-географічні об'єкти Америки. Онлайн-карти номенклатури	2	2
9	Фізико-географічні об'єкти Австралії, Океанії та Антарктиди. Онлайн-карти номенклатури	2	2
10	Землетруси та вулкани світу	2	2
11	Фізико-географічний комплексний профіль.	5	5

3.6. Тематика індивідуальних завдань

Не передбачено

3.7. Самостійна робота студента

№ з/п	Назва теми	Форми контролю	Кількість балів
1	Розвиток наук про Землю в XXI столітті	Онлайн-опитування Kahoot, menti.me, коментування ютуб-відео Контрольна робота	1
2	Математичні методи у науках про Землю	Онлайн-опитування Kahoot, menti.me коментування ютуб-відео Контрольна робота	1
3	Геоінформаційні системи та їх застосування у науках про Землю.	Онлайн-опитування Kahoot, menti.me, коментування ютуб-відео Контрольна робота	1
4	Теорії походження Всесвіту і Сонячної системи	Онлайн-опитування Kahoot, menti.me, коментування ютуб-відео Контрольна робота	1
5	Історія розвитку Землі упродовж геологічних періодів.	Онлайн-опитування	1

		Кahoot, menti.me, коментування ютуб-відео Контрольна робота	
6	Система загальної циркуляції поверхневих шарів вод Світового океану	Онлайн- опитування Кahoot, menti.me, коментування ютуб-відео Контрольна робота	1
7	Літосфера	Онлайн- опитування Кahoot, menti.me, коментування ютуб-відео Контрольна робота	1
8	Гідросфера. Кріосфера	Онлайн- опитування Кahoot, menti.me, коментування ютуб-відео Контрольна робота	1
9	Атмосфера ї	Онлайн- опитування Кahoot, menti.me коментування ютуб-відео Контрольна робота	1
10	Біосфера. Екологічні кризи минулого	Онлайн- опитування Кahoot, menti.me, коментування ютуб-відео Контрольна робота	1
11	Баланс CO ₂ в географічні оболонці	Онлайн- опитування Кahoot, menti.me коментування ютуб-відео Контрольна робота	1

3.8. Методи навчання

- словесні методи (лекція, співбесіда, консультація, дискусія, тощо);
- лабораторні заняття;
- наочні методи (презентації, ілюстрації, відеоматеріали, тощо);

- робота з книгою: навчально- методичною, науковою;
- електронне та інтерактивне онлайн-навчання (мультимедійні, дистанційні, ютуб канал кафедри)
- самостійна робота за програмою навчальної дисципліни

4. Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS		Критерії оцінок
		Оцінка	Пояснення	
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)	“Відмінно” – студент детально знає теоретичний матеріал та матеріал з лабораторних занять, уміє давати визначення основних понять, розуміє сутність основних положень теорії та вільно їх трактує, оперує термінологією. Студент визначає сучасну систему географічних наук; історію розвитку фізичної географії та загальнопланетарні властивості Землі; пояснює основні закономірності процесів та явищ в географічній оболонці; чинники, що визначають на просторову диференціацію ГО; антропогенний вплив на довкілля, вміє синтезувати та аналізувати географічну інформацію з різноманітних джерел, зчитувати інформацію, відображену на картах світу, аналізувати картографічні та статистичні матеріали, будувати фізико-географічні профілі, таблиці, графіки, картосхеми. На запитання викладача за програмою курсу відповідає не вагаючись. Виконав всі види лабораторних робіт. Опрацював теми для самостійного вивчення.
80–89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)	“Дуже добре” – студент знає теоретичний матеріал, виконав практичні роботи, оперує, уміє пояснити сутність основних понять. Студент здебільшого визначає сучасну систему географічних наук; історію розвитку фізичної географії та загальнопланетарні властивості Землі; пояснює основні закономірності процесів та явищ в географічній оболонці; чинники, що визначають на просторову диференціацію ГО; антропогенний вплив на довкілля, вміє синтезувати та аналізувати географічну інформацію з різноманітних джерел, зчитувати інформацію, відображену на картах світу, аналізувати картографічні та статистичні матеріали, будувати фізико-географічні профілі, таблиці, графіки, картосхеми. На запитання відповідає. Виконав всі лабораторні роботи та ІНДЗ.
70–79		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)	“Добре” – Все вище вказане виконує не повною мірою, однак знає теорію й практику, виконує завдання викладача. При відповідях на запитання інколи вагається, але знаходить правильні рішення. При повторенні матеріалу відразу працює якісніше. Виконав всі лабораторні роботи.
60–69	Задовільно	D	Задовільно	“Задовільно” – знає основні

			(непогано, але зі значною кількістю недоліків)	теоретичні положення, виконав більшу частину практичних. Орієнтується у сучасній системі географічних наук; історії розвитку фізичної географії та загальнопланетарні властивості Землі; основних закономірностях процесів та явищ в географічній оболонці; чинниках, що визначають на просторову диференціацію ГО; може знайти географічну інформацію з різноманітних джерел, зчитувати інформацію, відображену на картах світу, будувати фізико-географічні профілі, таблиці, графіки, картосхеми. Відповідає на переважну частину запитань викладача.
50–59		Е	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)	“Достатньо” – все вище вказане виконує не повною мірою, однак виконав більшу частину практичних робіт. Має уявлення про сучасну систему географічних наук; історію розвитку фізичної географії та загальнопланетарні властивості Землі; основні закономірності процесів та явищ в географічній оболонці; чинники, що визначають на просторову диференціацію ГО; антропогенний вплив на довкілля, географічну інформацію з різноманітних джерел, може зчитати інформацію, відображену на картах світу, з допомогою будувати фізико-географічні профілі, таблиці, графіки, картосхеми. На половину запитань викладача відповідає.
35–49	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)	“Незадовільно” – не виконані вимоги для оцінки “достатньо”, але студент виконує додаткові завдання в межах програми курсу.

5. Засоби оцінювання

Результати навчання	Засоби оцінювання
визначати сучасну систему географічних наук; історію розвитку фізичної географії та загальнопланетарні властивості Землі;	Аналітична письмова робота, інтелект-карти
обговорювати основні закономірності процесів та явищ в географічній оболонці; чинники, що визначають на просторову диференціацію ГО; антропогенний вплив на довкілля.	термінологічний словник, тести, та контрольні завдання аналітичного та проблемного змісту
синтезувати та аналізувати географічну інформацію з різноманітних джерел. Зчитувати інформацію, відображену на картах світу, півкуль (гіпсометричний, тектонічний, геологічний, кліматичний, ґрунтів, рослинності, природних поясів і зон та ін.). Аналізувати картографічні та статистичні матеріали,	Усні доповіді-повідомлення, опитування з використанням карт на знання фізико-географічних об'єктів та процесів глобального та регіонального характеру, коментарі-зворотний зв'язок до навчальних відео
будувати фізико-географічні профілі, таблиці, графіки, картосхеми для виявлення загальногеографічних закономірностей	фізико-географічні профілі, онлайн-карти
застосовувати знання загальних закономірностей Землі при вивченні	практичні розрахункові роботи

6. Форми поточного та підсумкового контролю

Форми поточного контролю: усні й письмові відповіді на питання, письмові відповіді на поточний тестовий контроль; перевірка виконання завдань (здійснення аналізу графіків, картосхем, побудова схем, розв'язування задач, презентації), ходу самостійної роботи, контрольні й модульні письмові роботи.

Тестовий контроль здійснюється за допомогою набору стандартизованих завдань, які дають можливість перевірити засвоєння навчального матеріалу всіма студентами, виміряти обсяг і рівень конкретних знань, умінь і навичок.

Самостійна робота виконується у формі анотацій, презентацій та ілюстративних матеріалів (у електронній формі, на паперових носіях), що унаочнюють окремі питання курсу- контрольні роботи;

Форма підсумкового контролю: екзамен.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова (основна)

1. Багров М. В., Боков В. О., Черваньов І. Г. Землезнавство. Київ : Либідь, 2000. 464 с.
2. Введение в физическую географию / Марков К.К., Добродеев О.П., Симонов Ю.Г. и др. Москва, 1978.
3. Геренчук К.И., Боков В.А., Черванев И.Г. Общее землеведение. Москва : Высшая школа, 1984. 255 с.
4. Жекулин В.С. Введение в общую географию. Ленинград, 1989.
5. Загальне землезнавство. Книга 1 : навчальний посібник / авт.-уклад. О. Д. Лаврик. Умань : ПП Жовтий О. О., 2014. 112 с.
6. Исаченко А.Г. География сегодня. Москва, 1979.
7. Мильков Ф.Н. Общее землеведение. Москва : Высшая школа, 1990.
8. Мукитанов Н.К. От Страбона до наших дней. Москва: Мысль, 1985.
9. Олійник Я. Б., Федорищак Р. П., Шищенко П. Г. Загальне землезнавство : навч. посіб. Київ : Знання-Прес, 2008. 342 с.
10. Физико-географический атлас Мира (ФГАМ). Москва, 1964. 200 с.
11. Физическая география для подготовительных отделений вузов / Под ред К.В. Пашканга. Москва : Высшая школа, 1991.
12. Brannen P. The Ends of the World: Supervolcanoes, Lethal Oceans, and the Search for Past Apocalypses. Ecco. 2017. 256 p.
13. Bryson B. A Short History of Nearly Everything. Broadway Books, 2004. 544 p.
14. Hazen R. M. The Story of Earth: The First 4.5 Billion Years, from Stardust to Living Planet. Viking press, 2012. 320 p.
15. Kolbert E. The Sixth Extinction: An Unnatural History. Henry Holt and Co, 2014. 336 p.

5.2. Допоміжна

16. Алексеев В. П. Становление человечества. Москва, 1984. 464 с.
17. Баландин Г.К., Бондарев Л. Г. Природа и цивилизация. Москва, 1988. 391 с.
18. Вернадский В.И. Биосфера. Москва : Мысль, 1967. 376 с.
19. Географический атлас для учителей средней школы. Москва, 1981. 238 с.
20. Григорьев А. А. Антропогенное воздействие на природную среду по наблюдениям из космоса. Ленинград, 1985. 239 с.
21. Гумилев Л. Н. Этногенез и биосфера Земли. Москва, 1994. 638 с.

